

Opdragelse 2007

Børnerådet

Red Barnet
Save the Children Denmark

Børns Vilkår

Opdragelse 2007

Redaktion

Lektor cand. psych. Ingrid Leth,
Institut for Psykologi, Københavns
Universitet
Adjunkt ph.d. Charlotte Palludan,
Danmarks Pædagogiske Universitet
og medlem af Børnerådet
Søren Gade Hansen,
Børnerådets sekretariat

Tekst og analyse

Anne-Julie Boesen Pedersen,
Børnerådets sekretariat.

Kvalitative interview

Kia Ditlevsen og Anne-Julie Boesen
Pedersen fra Børnerådets sekretariat.

Udgiver

Børnerådet
Vesterbrogade 35 A
1620 København V
Tlf. 33 78 33 03

Grafisk design

Oktan, Peter Waldorph

Tryk

Socialministeriet

ISBN: 87-90946-42-1

oplag juni 2007
500 eksemplarer

Rapporten kan downloades
eller bestilles via www.brd.dk.
Rapporten er gratis. Dog betales
ved forsendelse et ekspeditions-
gebyr på 20 kr., og porto hvis
forsendelsen overstiger 15 kr.

Indhold

Forord / 5

Sammenfatning / 7

1. Introduktion til undersøgelsen / 9

2. Opdragelse – børnenes råd og ønsker / 11

2.1 Børns råd om opdragelse til de voksne / 11

2.2 En negativ forståelse af opdragelse / 13

2.3 Børnenes bud på de vigtigste opdragelsesværdier / 13

3. Forældrenes position i opdragelsen – i et børneperspektiv / 15

3.1 Forældrenes væsentlige betydning – de ved bedst, men tænk selv / 15

3.2 Forskel på forældrenes opdragelse – forvirrende eller supplerende? / 16

4. Opdragelse som børn oplever den / 17

4.1 Når forældrene roser / 17

4.2 Når forældrene riser / 18

4.2.1 Når forældre slår / 21

4.2.2 Børnenes holdning til brug af fysisk afstraffelse / 24

4.2.3 Ved børn, at det er forbudt? / 24

4.2.4 Rådvilde reaktioner / 24

4.3 Lyttes der til børnene og tør de ytre deres mening? / 25

4.4 Børns medbestemmelse / 26

4.5 Forældrenes ansvar / 28

4.6 Børns medhjælp / 29

5. Børn der oplever afstraffelse – et samlet billede / 31

6. Afrunding / 33

Anvendt litteratur / 35

Metode-appendiks / 37

Forord

Opdragelsen er af væsentlig betydning for børns liv – forholdet til sig selv og relationen til det omgivende samfund er præget af, hvordan man bliver opdraget. Børnerådet taler børns sag, og derfor ønsker vi at få en øget indsigt i børns oplevelser af og holdninger til opdragelse. Vi har spurgt Børnerådets Børne- og Ungepanel om, hvordan de oplever deres egen opdragelse i hjemmet, og hvilke holdninger de har til opdragelse. Oplever børnene, at der bliver lyttet til dem, får de ros af deres forældre, og får de ris af deres forældre? I år er det 10 år siden, at forældres revselsesret blev afskaffet i Danmark, men er den også afskaffet i praksis?

Tematisk set indledes rapporten med børnenes bud på det ønskværdige og det uønskede, når det gælder opdragelse, samt deres perspektiv på vigtige opdragelsesværdier. Hvilken position forældrene har i opdragelsen belyses derefter, og den sidste del af rapporten omhandler, hvordan børnene oplever deres egen opdragelse.

Undersøgelsen har bidraget med meget og interessant viden om børns perspektiver på opdragelse – deres ønsker og deres erfaringer. Heri ligger nogle meget væsentlige budskaber til de voksne, og vi håber, at rapporten kan formidle disse budskaber og bidrage til en nuanceret forståelse af børns oplevelse af opdragelse. Samlet set giver undersøgelsen et positivt billede af børns opdragelse, men det er også tydeligt, at der er plads til forbedringer.

I markeringen af 10 års-dagen for afskaffelsen af forældres revselsesret har Børnerådet i samarbejde med Børns Vilkår, Red Barnet og UNICEF taget initiativ til oprettelsen af en hjemmeside, hvor det er muligt at søge informationer om vold mod børn og blive inspireret til mere positive måder at gribe opdragelse an på. Se mere på www.bankslutforbudt.dk

Tak for godt samarbejde til lektor cand. psych. Ingrid Leth, Institut for Psykologi, Københavns Universitet og adjunkt ph.d. Charlotte Palludan, Danmarks Pædagogiske Universitet og medlem af Børnerådet, som begge har bidraget væsentligt i denne undersøgelse. Og en stor tak til alle de børn, der har medvirket ved at give os indblik i deres oplevelser og erfaringer, som udgør grundlaget for denne rapport

Charlotte Guldborg
Børnerådets formand

Sammenfatning

Børnenes råd til de voksne omkring opdragelse er ikke til at tage fejl af. De ønsker forståelse, de vil respekteres, og de vil tages alvorligt. Børnene fraråder skældud og hårdhændet behandling – det virker ikke, og det føles ubehageligt.

Børnene er meget socialt orienterede. På listen over de mest væsentlige opdragelsesværdier indtræder det at være social på førstepladsen, mens velopdragenhed og faglige kvalifikationer/præstationer følger på henholdsvis anden- og tredjepladsen.

Børnene betragter deres forældre som rollemodeller – ikke blot deres ord, men også deres handlen fremstår vejledende. Når forældre opdrager på forskellig vis, kan det være svært at tackle, mener nogle af børnene.

Undersøgelsen viser, at skældud er meget almindelig opdragelsespraksis. Knap halvdelen oplever jævnligt at få meget skældud, heraf oplever 14 pct. det ugentligt.

Den mere korporlige form for vold er heller ikke ukendt for børnene. Der er 13 pct. af børnene, der fortæller, at de bliver slået i hjemmet og en tilsvarende stor andel, der bliver truet med at blive slået. Tilsammen er der 18 pct., der oplyser, at de enten er blevet slået eller truet med det. 8 pct. af børnene oplever både at blive slået og truet hermed. 40 pct. af børnene oplever, at deres forældre tager hårdt fat i dem – en fjerdedel af disse oplever det jævnligt. Hvert femte barn kender til andre børn, der bliver udsat for trusler om at blive slået, og 16 pct. har kendskab til børn, der bliver slået.

Revselsesrettens afskaffelse er ikke et budskab, der er nået ud til alle børnene. Næsten hver femte barn ved ikke, at det er ulovligt for forældre at slå deres børn.

Stort set alle børn oplever, at deres forældre roser dem på en eksplicit måde – ved at fortælle eller vise det. Der er dog en mindre gruppe (hver tiende), som oplever at få meget lidt positiv respons fra deres forældre.

Langt de fleste børn oplever at få forståelse fra forældrenes side. Børnene mener, at deres forældre bruger tid på at tale, lytte og forstå dem, og de fleste giver udtryk for, at de er trygge ved at ytre deres mening derhjemme.

Mange børn oplever at blive taget med på råd i hjemmets anliggender. Det er især børnenes egne ting – tøj og værelsesindretning – som de mener at have indflydelse på, mens sengetider og familiens brug af penge ikke så ofte synes at være til diskussion. Knap halvdelen af børnene oplever ikke at have indflydelse på, hvad familien skal bruge deres penge på.

Langt de fleste – og især pigerne – er tilfredse med forældrenes regel- og grænsesætning.

Stort set alle børn oplever at yde en medindsats i løsningen af hjemmets praktiske opgaver. Det er især oprydning på børnenes eget værelse samt opgaver i forbindelse med familiens måltider, hvor børnene oplyser, at de giver en hånd med. Undersøgelsen viser, at det især er piger, der oplever at deltage i de huslige pligter. 38 pct. af børnene signalerer medansvar ved at oplyse at de hovedsageligt hjælper til hjemme, fordi de gerne vil, men en næsten tilsvarende stor andel (34 pct.) svarer, at deres hjælp skyldes, at de skal – og andre igen gør det hovedsageligt på grund af penge. Uanset årsagen til medhjælpen – egen fri vilje, forældrenes krav eller økonomisk fordel - så er det dog de færreste, der modsætter sig at hjælpe til – 16 pct. er utilfredse med deres medhjælp i hjemmet.

På trods af at langt de fleste børn synes at have en opdragelse præget af forældrenes forståelse, ros og støtte, så forbinder børnene begrebet opdragelse med restriktioner, skældud og andre former for sanktioner.

De børn, som oplever, at deres forældre tager hårdt fat i dem, slår dem eller truer med det, synes at have det svært på flere områder – de synes typisk ikke, at det ansvar, der tildeles dem, er passende, de oplever i mindre grad, at forældrene lytter og forstår, der er færre blandt disse børn, som oplever at få ros, og flere som oplever, at forældrene riser mm.

I. Introduktion til undersøgelsen

Denne rapport er baseret på en undersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanel, som aktuelt består af ca. 1100 børn i 5. klasse. Disse besvarelser er suppleret med interview med syv børn, der går i 5. klasse på to forskellige skoler. Se i øvrigt metodeappendiks.

Den kvalitative undersøgelse.

Skole 1	Interview ¹ med Peter ² Fokusgruppeinterview med Yasmin og Leyla
Skole 2	Fokusgruppeinterview med Sonja og Silke Fokusgruppe interview med Louise og Camilla

Baggrundsplysninger fra den kvantitative undersøgelse.

Køn	Fordelingen mellem piger og drenge er nogenlunde lige, idet der blandt besvarelserne er 51 pct. piger og 49 pct. drenge.
Alder	Hovedparten af eleverne er 11 eller 12 år. Andelen af 11-årige er 58 pct., mens de 12-årige udgør 42 pct. Endvidere er der én person, der er 10 år gammel.
Familietype	Langt størstedelen af eleverne – ni ud af 10 – bor sammen med søskende ³ , 6 pct. har søskende, men bor ikke sammen med dem, og de resterende 5 pct. har ingen søskende.
deres	Mere end fire ud af fem bor sammen med begge deres forældre – enten hele tiden (73 pct.) eller skiftevis hos hver (9 pct.). 8 pct. bor sammen med mor og 7 pct. sammen med deres mor samt dennes kæreste. De øvrige bor sammen med deres far (1 pct.), sammen med deres far og dennes kæreste (1 pct.) eller i andre familietyper (1 pct. plejeforældre og øvrige).

- 1 Dette interview skulle i lighed med de øvrige have været et fokusgruppeinterview, men på grund af fravær blev det et enkeltmandsinterview.
- 2 Alle de interviewede børn optræder i rapporten med fiktive navne.
- 3 34 pct. ældre søskende, 2 pct. samme alder, 34 pct. yngre søskende og 20 pct. både og (ældre og/ eller samme alder og/ eller yngre søskende)

2. Opdragelse – børnenes råd og ønsker

Børneopdragelse handler om børns udvikling – hvordan børn lærer at agere i det omgivende samfund, og hvilke kompetencer børn tilegner sig. Som Peter fortæller os i et interview, er opdragelse 'der hvor man lærer en masse ting'. Rapporten indledes med børnenes perspektiv på ønskværdige måder at gribe opdragelse an, samt deres syn på hvad der er centrale værdier i læringsprocessen.

2.1 Børns råd om opdragelse til de voksne

Vi har bedt de børn, vi har interviewet, om at give os deres bud på, hvad henholdsvis god og dårlig opdragelse er, og vi har yderligere spurgt dem til deres råd om opdragelse til de voksne. Børnene fortæller os, at de ikke gør ting uden grund, at de skal respekteres og tages alvorligt:

Louise: *Jo, men jeg tror alligevel, at jeg ville lytte. Der er jo en grund til, at børn gør det, de gør.*

Leyla: *..., at sidde en dag og tale med det barn om det og spørge hvorfor barnet gør det. De skal tage det seriøst.*

Silke: *Man skal respektere det, de [voksne] siger, og så skal de selvfølgelig også respektere det, jeg fortæller til dem.*

I børnenes perspektiv indebærer god opdragelse forældrenes indlevelse og forståelse frem for skældud og hårdhændet behandling:

Interviewer: *Hvordan synes du, at dine forældre bedst kan gøre det [opføre sig pænt]?*

Peter: *De skal bare fortælle mig det.*

Silke: *I stedet for at blive rigtig sur, så spørg hvad der er sket.*

Sonja: *Mange gange tror jeg, at forældrene tager fejl, at de tror, at deres børn vil gøre noget meget værre, end de egentlig vil.*

[...]

Silke: *Dårlig opdragelse det er, når man gør noget forkert, og så forældrene bliver helt vildt sure og råber ad én.*

Sonja: *Jeg tror ikke, det hjælper. Jeg tror mere det hjælper, at man forstår barnet.*

Interviewer: *Råd til danske voksne om opdragelse?*

Camilla og Louise: *Lad vær at slå. Og lad vær med at råbe, hvis det ikke er nødvendigt.*

Samtidig er støtte og vejledning i form af ros, engagement og tillid væsentligt:

Camilla: *... og man skal lade børn gøre ting selv. Forældre skal ikke hele tiden være lige i røven på en.*

Interviewer: *Dårlig opdragelse?*

Yasmin: *Hvis man slet ikke lærer børnene noget. Hvis børnene fx mobber andre i skolen og får en seddel med hjem og forældrene bare er ligeglade. Så hjælper det jo ikke noget, fordi barnet tror, det er okay at mobbe så.*

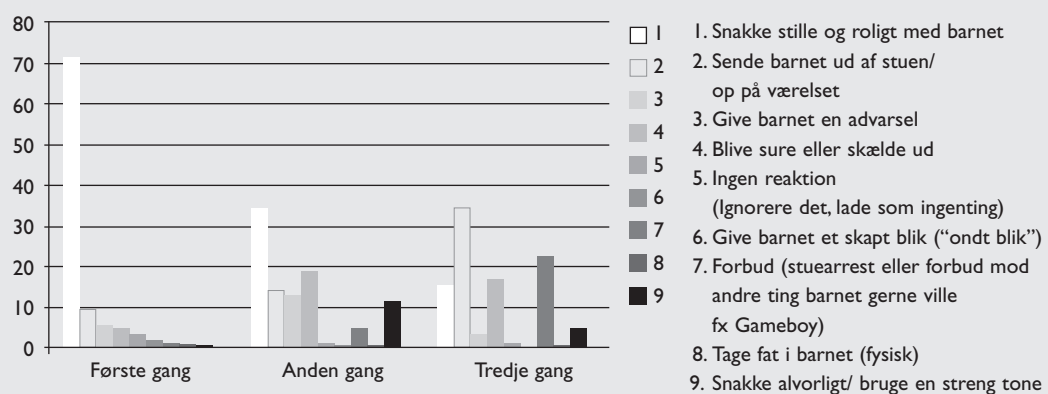
Louise: *Forældre skal lære børn hvad man må og ikke må. De skal huske også at sige, hvad man godt må gøre, og ikke kun hvad der er forkert.*

Camilla og Louise: *Og husk at rose dine børn.*

Børnenes svar er meget entydige. De fortæller os, at det er væsentligt, at forældre tager deres børn alvorligt, og at de indlever sig i deres børns tanker og handlen – forældre skal anstrenge sig for at lytte til deres børn, forsøge at forstå dem og tale sammen med dem. Børnene giver også udtryk for, at forældrenes involvering skal være fleksibel. Der skal være plads til, at børnene gør deres egne erfaringer, men på samme tid ønskes forældrenes støtte og engagement – de skal ikke bare se til. Dårlig opdragelse, ifølge børnene, er derimod kendetegnet ved mangel på indlevelse og forståelse – når forældrene slår deres børn eller skælder meget ud. Samlet set giver børnene udtryk for et ønske om en anerkendende og ligeværdig relation, der indebærer respekt, indlevelse og forståelse, og børnene fraråder det modsatte – en krænken- de og uligeværdig relation.

Samme billede gør sig gældende i den kvantitative undersøgelse blandt børnene. Vi har spurgt børnene, hvordan de synes, at forældrene skal reagere i en konfliktsituation med deres barn.

FIGUR 1. *Hvis et barn, der går i femte klasse bestemt ikke opfører sig pænt, når forældrene har gæster på besøg, hvad synes du så, at forældrene skal gøre? Første gang, anden gang og tredje gang det sker.*

Langt den overvejende del af børnene foreslår, at man skal tale stille og roligt med barnet, hvis det ikke opfører sig pænt – i hvert fald første gang. I tilfælde af at det sker igen, synes de fleste fortsat, at en rolig kommunikation er det bedste, men andelen, der foreslår skældud, stiger dog, hvilket advarsler og forvisning fra stuen også gør. Tredje gang den 'ikke pæne' opførsel forekommer, så er andelen af forslag om at sende barnet ud af rummet, blevet det hyppigst forekomne svar, men også andelen, der foreslår en form for forbud, er steget markant. De færreste (mindre end 1 pct.) foreslår en fysisk form for afstraffelse.

2.2 En negativ forståelse af opdragelse

Da vi i et interview spørger Sonja, om hun bliver opdraget af sine forældre, fortæller hun:

Altså, jeg synes ikke, at de opdrager så meget på mig. Det kan godt være, at de retter på mig og siger "lige sådan der, skal du ikke gøre", men det er ikke sådan, at de råber eller siger, at jeg kun må få slik en gang om ugen eller sådan noget. Det er ikke sådan.

Det er kendetegnende for de børn, vi har interviewet, at de forbinder begrebet opdragelse med restriktioner, skældud og andre former for sanktioner. Når børnene bliver spurgt til deres forældres opdragelse af dem, er deres umiddelbare reaktion at svare, at det kun foregår i et mindre omfang, hvorefter de pointerer, at deres forældre ikke er strenge og lignende. Opdragelse forstået som noget positivt kommer først på tale efter, at interviewereren har bragt det op:

Sonja: *Ikke have dem for rigtig...al for opdraget for tidligt. Sådan så de når at have det sjovt.*

Interviewer: *Jamen, er opdragelse kun noget slemt noget?*

Silke: *Nej det synes jeg ikke. Selvfølgelig skal man have opdragelse.*

2.3 Børnenes bud på de vigtigste opdragelsesværdier

Vi har spurgt børnene i denne undersøgelse, hvad de selv synes, er de tre vigtigste ting at lære. Børnene havde tre skrivefelter til rådighed, og i en kategoriseret form optræder børnenes prioriteringsliste således:

1. At være social/at tage hensyn til andre
2. Gode manerer
3. Boglige/uddannelsesmæssige kvalifikationer og præstationer

Børnenes vægtning viser en stor grad af social orientering. Dette angår både det sociale forstået i en bred forstand – 'at behandle andre mennesker godt' – og de mere nære relationer; kammeraterne. 'Man må ikke lave ballade og drille og mobbe' fortæller Peter os i et interview, da han bliver spurgt til de vigtigste ting at lære. Det er også vigtigt at udvise omverdenen en 'pæn' opførsel, mener børnene. Næstflest af børnenes bud på, hvad der er vigtigst at lære, angår manerer såsom 'at have et pænt sprog' og 'god bordskik'. Sammenlignet med undersøgelser af de voksnes perspektiv på, hvilke opdragelsesværdier der er vigtige (se fx Christensen 2004, Hestbæk 1999 og Schultz Jørgensen 1999), prioriterer børnene den velopdragne opfø-

sel højt. Voksne vægter typisk selvstændighed som den mest vigtige opdragelsesværdi (ibid.), mens dette først optræder på en sjetteplads på børnenes rangliste. Individualiseringen står altså meget centralt for de voksne, mens børnene prioriterer det sociale højt. Dog optræder det individuelle – i form af faglige kvalifikationer og præstationer – på en tredjeplads på børnenes prioriteringsliste.

3. Forældrenes position i opdragelsen – i et børneperspektiv

I dette afsnit belyses børnenes oplevelse af, hvilken rolle forældrene spiller i opdragelsen af dem.

3.1 Forældrenes væsentlige betydning – de ved bedst, men tænk selv

Forældrene er af stor betydning for børns opdragelse. Næsten alle børnene (94 pct.) giver svaret 'forældrene' til spørgsmålet om, hvem der opdrager dem mest⁴. I børnenes perspektiv er det ikke blot forældrenes ord, der vægter, men i høj grad også deres handlinger. Forældrene fremstår som rollemodeller for børnene, og det er væsentligt, at forældrene selv efterlever deres egne regler og råd:

Yasmin: Nogle siger bare, at man skal gøre dit og dat, og så gør de det ikke selv.

Leyla: Mange ser forældrene som et forbillede, så man gør det, de gør. De efterligner deres forældre, så selv om de siger, at børn skal gøre noget, så gør børnene det kun, hvis forældre gør det.

Forældrenes position i opdragelsen kan også beskrives ved, at børnene betragter de voksne som en helt central kilde til viden om, hvordan man gebærder sig:

Yasmin: Fordi børn ved ikke, hvad man skal gøre, det gør voksne. De er jo selv blevet opdraget, og så ved de mere.

At børnene ikke blot betragter forældrene som indehavere af en større viden om, hvordan man gør og ikke gør, men også anerkender dette i relationen til deres forældre, ses ved, at næsten to tredjedele (64 pct.) af børnene erklærer sig også enige i udsagnet, at forældre for det meste ved, hvad der er bedst for deres børn, også selv om børnene ikke er enige⁵. Men denne accept af, at det er forældrene, der bestemmer, er ikke ensbetydende med, at børn bare skal adlyde de voksne blindt. I interviewene fortæller nogle af børnene:

Leyla: Man skal også selv tænke over, hvad der er rigtigt og forkert.

Sonja: Jeg tror, at mine forældre forstår, at det ikke er meningen, at man skal gøre alt, hvad de siger. [...]

Silke: Det kommer an på, hvad det er.

Sonja: Det der med at gøre, som de voksne siger, det kommer også an på, hvem det er. Altså, man skal selvfølgelig gøre, hvad læreren siger.

4 Eleverne er også blevet spurgt, om deres forældre opdrager dem, og til dette har kun 1 pct. svaret nej, men tre fjerdedele har svaret nej til tilsvarende spørgsmål angående henholdsvis bedsteforældres og søskendes opdragende rolle.

5 Af de resterende erklærer 12 pct. sig uenige i udsagnet, og 24 pct. svarer 'ved ikke'.

Silke [...]Der er nogle ting, man godt må sige, at det gider jeg ikke, eller nu gør jeg det på min måde. De vil også gerne have, at vi siger dem lidt imod nogle gange.

Samtidig med at børnene giver udtryk for, at det er de voksne, der ved mest, og at det er dem, der i sidste ende bestemmer, er det altså ikke ensbetydende med, at de voksnes dessein skal adlydes per automatik – selvstændig refleksion og stillingtagen er på sin plads.

3.2 Forskel på forældrenes opdragelse – forvirrende eller supplerende?

Ikke alle børn oplever, at deres forældre opdrager dem på samme vis. Af de børn, der bor sammen med mere end én forælder⁶, svarer godt to tredjedele, at forældrene opdrager ensartet. Det vil samtidig sige, at knap en tredjedel af børnene oplever, at der er forskel på forældrenes opdragelse. Hvad denne forskel består i, har børnene givet os deres svar på. I langt de fleste besvarelser opfattes den ene part – enten moderen, faderen eller forældrenes kæreste/ stedmoderen/ stedfaderen – som strengere eller hårdere end den anden. Nogle af eleverne uddyber dette ved at skrive, at den ene part skælder mere ud end den anden, eller at det angår forskelle i, hvad der er tilladt, fx sengetider. At forældrene opdrager på forskellig vis, opleves af nogle af børnene som værende forvirrende og meget uhensigtsmæssigt, mens andre giver udtryk for, at forældrene supplerer hinanden godt via deres forskellighed. Her er et udpluk af deres kommentarer:

Min mor siger det? Og min far siger det? Jeg lærer meget af det...

Min far opdrager mig på én måde, og min mor på en anden måde... det er lidt svært!

Min far tager det stille og roligt, mens min mor er mere skrap i det. God kombination.

---

6 I spørgeskemaet blev betegnelsen 'voksne, du bor sammen med'/'voksne i dit hjem' anvendt, da ikke alle børn bor sammen med deres forældre (jf. baggrundsoplysninger om den kvantitative undersøgelse afsnit 1. For læsevenligheds skyld anvendes betegnelsen forældre i denne rapport.

7 Jf. afsnit 3

4. Opdragelse som børn oplever den

Fra at betragte børn som passive modtagere af forældrenes opdragelse, anses de i dag som vigtige aktører i opdragelsen – som aktive medskabere i egen udvikling (Dencik 1999 & Qvortrup 1999). Men denne udvikling foregår i nogle rammer – en kontekst af sociale relationer og samfundsmæssige (kulturelle og materielle) strukturer – som er med til at præge børns udvikling (Dencik 1999). Ikke mindst er relationen mellem forældre og børn væsentlig. Denne undersøgelse omhandler opdragelse i hjemmet, og som det fremgik ovenfor⁷, spiller forældrene her en meget vigtig rolle i børnenes perspektiv. Børnenes ønsker og anbefalinger til relationen til deres forældre i opdragelsesøjemed går i retning af en ligeværdig og anerkendende relation. Hvordan ser det ud i praksis? I det følgende belyses, om børnene oplever at få ros – og ris. Mener børnene, at der lyttes til dem, at de har indflydelse, og hvordan opleves forældrenes tildeling af ansvar?

4.1 Når forældrene roser

I børnenes råd til de voksne om opdragelse indgår, at man skal huske at rose sine børn⁸. Hvor god en oplevelse det er for børn at få ros fra sine forældre, fortæller Louise og Camilla os i interviewet:

Interviewer: *Hvordan føles det at få ros?*

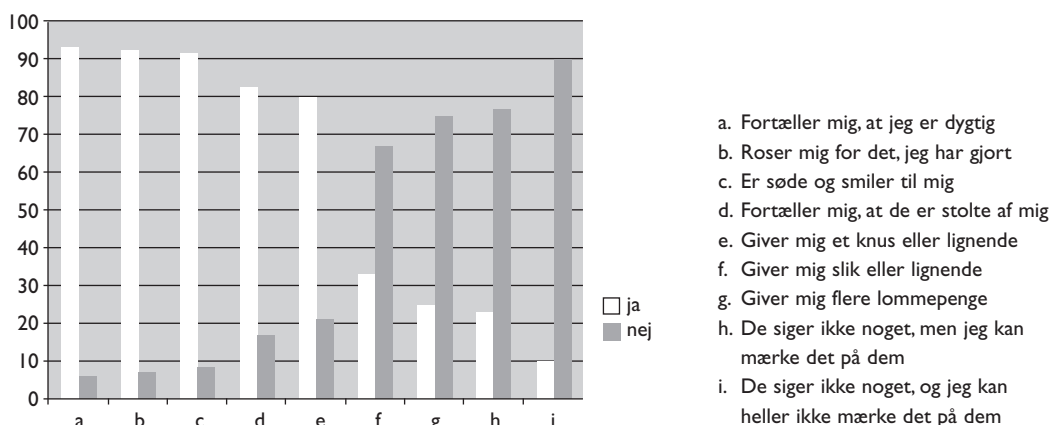
Louise: *Man bliver helt glad, fordi ens forældre synes, man er god.*

Camilla: *Ja. Man vil gerne gøre det en anden gang, så de bliver glade igen.*

Louise: *...Eller endnu bedre.*

For at få et billede af, om børnene oplever at få ros fra deres forældres side, har vi spurgt børnene, hvordan deres forældre reagerer, når de synes, at børnene har gjort noget godt.

FIGUR 2. *Hvad gør de voksne, du bor sammen med, når de synes, at du har gjort noget godt. (Svar 'ja' til alle de ting, du synes, du tit eller nogle gange oplever. Svar 'nej' til resten.)*

Størstedelen af børnene oplever, at deres forældre roser dem på eksplicit manér ved at fortælle det på forskellig vis eller ved at vise det via smil, knus eller lignende. Den gruppe, der har svaret nej til alle spørgsmål om eksplicit ros (a, b, c, d og e), udgør mindre end 1 pct. En mindre del af børnene får noget materielt for den gode opførsel. Hvert tiende barn svarer, at det tit eller nogle gange hænder, at deres forældre ikke reagerer hverken ved at sige eller vise, at de påskønner børnenes opførsel. Vi har undersøgt, om denne gruppe af børn – som nogle gange oplever, at deres forældre hverken fortæller eller viser børnene, at de værdsætter børnenes opførsel (i) – andre gange oplever at modtage de andre former for ros, der indgår i figur 2. Sammenlignet med de øvrige børn, er der flere blandt de omtalte 10 pct., der oplever at få materielle goder som ros (spørgsmål f og g) og at forældrene ikke siger noget, men at det alligevel kan mærkes på dem (spørgsmål h), men færre der oplever, at forældrene viser deres påskønnelse via smil eller fortæller det på forskellig vis (spørgsmål a, b og c). Der er altså en mindre gruppe af børn, som generelt synes at mangle forældrenes rosende ord og smilende udtryk.

Det er typisk pigerne, som oplever, at forældrene er søde og smiler, og at de giver knus, mens det i et større omfang er drenge, der oplever, at forældrene hverken siger eller viser deres påskønnelse.

4.2 Når forældrene riser

I år er det 10 år siden, at Folketinget vedtog at afskaffe forældres ret til at revse deres børn. Den 10. juni 1997 trådte lovændringen i kraft, som fastslår, at forældre hverken må benytte sig af fysiske eller psykiske afstraffelsesmetoder over for deres børn: *'Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling'* (Lov om forældremyndighed, § 2, stk. 2). Herved signaleres, at 'vold mod børn' i en bred forstand ikke tolereres. Vold mod børn indeholder mange facetter. Den kan være fysisk eller psykisk i sin karakter, der kan være tale om forsømmelse eller seksuel vold, og disse kan alle optræde i en aktiv eller en passiv form (opdeling hentet fra Leth & Dichmann Wolff 2006). De skitserede former for vold er en teoretisk opdeling, og de optræder sjældent i en ren form, da alle former for vold indeholder en psykisk del. Volden kan endvidere være mere eller mindre alvorlig, forekomme mere eller mindre hyppigt og den kan være intentionel eller ej. Men uanset de forskellige former og grader, så kan volden have alvorlige konsekvenser for barnet. Vold mod et barn kan skabe angst og frygt i barnet, kan ødelægge dets selvværd, kan påvirke barnets sociale relationsdannelser, dets udviklingsfærdigheder mv. (Abolfotouh et al. 2007, Leth & Dichmann Wolff 2006 og Mills et al. 2002). I afsnittet om børns råd om opdragelse fremgik det, at børnene er modstandere af, at forældre udsætter dem for krænkende behandling – det virker ikke, og det opleves meget ubehageligt for børnene. Flere af de interviewede børn giver udtryk for, at forældre godt må være alvorlige i deres udtryk – det er i orden, at sige tingene med 'sur tone' – men når forældrene råber, så er det ukonstruktivt og ubehageligt. Sonja fortæller her:

Sonja: ... Sige det surt, men ikke råbe. Jeg tror ikke, at det hjælper, hvis man er ked af det, og de råber.

Interviewer: *Hvorfor?*

Sonja: *For så bliver man bare endnu mere ked af det. Man kan jo kun sige, at man aldrig vil gøre det mere, og så kan man jo ikke gøre mere ved det der (på det tidspunkt).*

Vi har spurgt børnene, hvordan deres forældre reagerer i tilfælde af, at de er sure på børnene eller straffer dem. Hyppigheden af, hvor ofte børnene oplever forskellige former for reaktionsmåder, ses af tabel 1.

TABEL 1.

Hvis de voksne i dit hjem bliver sure på dig eller straffer dig, har du så oplevet, at de...

	Hver uge	Mindre end en gang om ugen	Mindre end en gang om måneden	Aldrig sket
	%	%	%	%
a. taler med dig og lytter til dig, hvis du har gjort noget, du ikke må?	24	27	34	16
b. skælder dig meget ud	14	32	44	10
d. siger, at du ikke må noget, du ellers gerne ville*	12	14	31	44
c. bliver sure og tavse	8	21	38	33
e. sender dig ind på dit værelse	6	11	37	46
f. sender dig i seng	4	5	22	70
i. siger at I skal tale alvorligt sammen, og at du skal kigge dem i øjnene	4	14	37	45
h. sætter dig til at lave flere pligter hjemme	4	7	21	68
j. gør dig til grin over for andre	3	3	13	81
l. tager dine lommepenge eller truer med det	3	4	12	82
k. fortæller dig, at du ikke dur til noget	1	2	7	90
m. giver dig stuearrest/ udgangsforbud eller truer med det	1	4	18	77

*f.eks. fritidsaktiviteter, venneaftaler, gå i klubben/ SFO, være på Internettet, spille computer

Den mest almindelige praksis i tilfælde af, at børnene har gjort noget de ikke må, er, at forældrene lytter til børnene og taler med dem. Det er også det råd, som børnene har givet os⁹. Som Yasmin fortæller os i interviewet med hende og hendes klassekammerat, betragter hun det som en konstruktiv måde at gribe opdragelsen an på: *'...de forklarer os, hvorfor vi skal lade være med at gøre det. Sådan så vi ved hvorfor, vi ikke skal gøre det'*. Den andel, der svarer "aldrig sket" til spørgsmål 'a', oplever på flere områder at være mindre udsat for, at forældrene er sure eller straffer¹⁰, men de oplever til gengæld også i mindre udstrækning at få ros (den eksplicitte form)¹¹.

9 Jf. afsnit 2.1

10 Oplever – i sammenligning med de øvrige børn – ikke så ofte: at få meget skældud, at få forbud mod noget de ellers gerne ville, at forældrene bliver sure og tavse, at blive sendt ind på sit værelse, at blive sendt i seng, at skulle tale alvorligt sammen og kigge dem i øjnene og at få flere pligter.

11 Sammenlignet med de øvrige børn er der færre af disse børn, der oplever, at forældrene fortæller, at de er stolte, er søde og smiler, men flere der oplever, at forældrene hverken siger eller viser, at de påskønner deres opførsel.

At skælde børn ud – ikke blot lidt, men meget skældud – forekommer hyppigt. Kun hver tiende svarer, at de aldrig oplever, at deres forældre skælder dem meget ud, og knap halvdelen (46 pct.) oplever det relativt ofte¹². Med denne frekvens af skældud, må det anses som en almindelig del af dansk opdragelsespraksis. At skældud betragtes som en almindelighed, ses også ved, at 63 pct. af børnene erklærer sig enige i udsagnet 'Nogle gange er det nødvendigt, at forældre skælder deres børn meget ud'. Skældud kan være intentionel eller en spontan reaktion, den kan være møntet på barnets handling (specifik) eller den kan være mere global i sin karakter ved at angå barnets selv, men uanset formen, kan skældud betragtes som en aktiv form for psykisk vold, en verbal vold (Sigsgaard 2002 og Leth 2007). Som det fremgik tidligere i rapporten er skældud heller ikke noget, børnene anbefaler. Yasmin fortæller her i sit råd til voksne om opdagelse:

Hvis deres børn gør noget forkert, skal de ikke lige med det samme bare skælde ud, de skal snakke med dem om det. Det fremgår her, at skældud ikke er frugtbart for den dialog og forståelse, der ønskes af børnene. At det også er krænkende og ydmygende fremgår af det følgende, hvor et par af de interviewede børn fortæller, hvordan 'offentlig' skældud får dem til at føle sig:

Silke: Jeg hader, når min mor skælder mig ud foran andre. Det kan jeg ikke lide. Eller hvis min søster begynder nede på gaden og sige, "sådan må du ikke". Så føler man sig rigtig sådan rigtig lille på en eller anden måde.

Sonja: Man skal ikke skælde børn ud foran andre, det er altså rimelig pinligt.

En tredjedel af børnene svarer, at de aldrig oplever at deres forældre er sure og tavse, men det efterlader to tredjedele af børnene, som oplever, at det forekommer. Dog er det færre end hver tiende, der oplever det så ofte som hver uge. At dette er en almindelig reaktionsmåde ses også i en trivselsundersøgelse fra 2002 blandt 6203 unge i 9. klasse, hvor det fremgår, at konflikter i hjemmet mellem børnene og deres forældre ofte fører til, at de voksne bliver sure og tavse om problemet (Helweg-Larsen & Bøving Larsen 2002).

At forældrene vil tale alvorligt, og i denne sammenhæng kræver, at børnene skal kigge dem i øjnene, opleves kun af en lille gruppe at ske så ofte som hver uge, men det er relativt mange – og især drenge – der oplever, at det forekommer¹³. At denne reaktionsmåde fra forældrenes side opleves ubehageligt af børnene, fortæller Camilla os i interviewet: 'Jeg har det sådan, at jeg hellere vil kigge væk og så gå'.

Til gengæld er det mindre almindeligt, at børnene bliver sendt i seng eller ind på deres værelse. Brugen af stuearrest forekommer heller ikke særlig ofte. Som det fremgik tidligere¹⁴, optrådte stuearrest heller ikke som et hyppigt svar blandt børnenes forslag til forældrenes måde at reagere på i en given situation¹⁵. At fortælle børn at de ikke dur til noget (der er

12 Defineret som månedligt, dvs. de to kategorier 'hver uge' og 'mindre end én gang om ugen'.

13 45 pct. svarer, at det aldrig sker, hvilket efterlader 55 pct., der oplever det ske.

14 Jf. afsnit 2.1

15 Til sammenligning kan det bemærkes, at unge i Storbritannien synes langt mere accepterende over for brugen af stuearrest. I en undersøgelse fortaget blandt 2869 unge i alderen 18 til 24 år, svarer 53 pct., at det er legitimt at anvende stuearrest ofte, 43 pct. svarer 'en gang i mellem' og 4 pct. svarer 'aldrig' (May-Chahal & Cawson 2004).

typisk drenge, der oplever dette) og at gøre dem til grin over for andre hører – heldigvis – til sjældenhederne.

I en forløbsundersøgelse foretaget af Socialforskningsinstituttet er mødre til børn i henholdsvis alderen 3 1/2 og 7 1/2 år blevet spurgt til reaktionsmåder i opdragelsen af deres børn. Den andel – der ugentligt bruger henholdsvis at fortælle barnet, at det har gjort noget forkert, at skælde barnet ud og at sige at barnet ikke må noget, det ellers gerne ville – falder fra 3 1/2-års alderen til 7 1/2-års alderen (Christensen 2004), men er i alle tilfælde langt højere¹⁶ end de tilsvarende andele i denne undersøgelse, hvor børnene typisk er 11 eller 12 år. Der synes derfor at være en tendens til et fald i hyppigheden af konflikter/ behovet for irettesættelser, jo ældre børnene bliver¹⁷. Som Leyla fortæller os i interviewet: 'Da man var lille fik man mange flere ting at vide, man blev opdraget mere på, fordi man ikke vidste så meget som nu'.

4.2.1 Når forældre slår

Forældres ret til at revse deres børn er afskaffet for 10 år siden, men en undersøgelse foretaget af Catinét Research i december 2006 viser, at 15 pct. af voksne danskere fortsat billiger brugen af fysisk afstraffelse i opdragelsen. Blandt forældre til børn under 15 år er andelen af modstandere dog 90 pct. Vi har spurgt børnene om deres erfaringer med forældres brug af den mere korporlige form for afstraffelse.

TABEL 2. Hvis de voksne i dit hjem bliver sure på dig eller straffer dig, har du så oplevet, at de tager hårdt fat i dig?

Hver uge	2 %
Mindre end en gang om ugen	8 %
Mindre end en gang om måneden	31 %
Aldrig sket	60 %

16 Tabel hentet fra Christensen 2004 og vores tal inkluderet:

	Ugentligt	Sjældnere	Aldrig	I alt
<i>Fortæller barnet, at det har gjort noget forkert</i>				
SFI 1999 (3 1/2 år)	89 %	11 %	0 %	100 %
SFI 2003 (7 1/2 år)	78 %	21 %	1 %	100 %
Brd 2007 (11-12 år)	24 %	60 %	16 %	100 %
<i>Skælder ud</i>				
SFI 1999 (3 1/2 år)	81 %	18 %	1 %	100 %
SFI 2003 (7 1/2 år)	75 %	24 %	1 %	100 %
Brd 2007 (11-12 år) (skælder meget ud)	14 %	76 %	10 %	100 %
<i>Siger, barnet ikke må noget, barnet gerne vil</i>				
SFI 1999 (3 1/2 år)	63 %	23 %	14 %	100 %
SFI 2003 (7 1/2 år)	50 %	35 %	15 %	100 %
Brd 2007 (11-12 år)	12 %	45 %	44 %	100 %

17 Man skal dog være opmærksom på, at de to undersøgelser adskiller sig fra hinanden ved at Socialforskningsinstituttet har spurgt de voksne, mens vores undersøgelse angår børnenes oplevelse.

Det fremgår her, at en bemærkelsesværdig stor andel, nemlig 40 pct. af børnene – især drengene – mere eller mindre hyppigt oplever, at deres forældre tager hårdt fat i dem, og heraf oplever 10 pct. det jævnligt. Sammenlignet med resultaterne i Socialforskningsinstituttets forløbsundersøgelse synes hyppigheden af denne reaktionsmåde fra forældrenes side (i modsætning til de øvrige beskrevne reaktionsmåder) ikke at blive mindre, jo ældre børnene bliver, men at være tilsvarende¹⁸. Igen her er det dog vigtigt at understrege forskellen i, at det er de voksne, der spørges i Socialforskningsinstituttets undersøgelse, mens vores undersøgelse repræsenterer børnenes oplevelser.

Vi har også spurgt børnene, om de har kendskab til børn, der har oplevet at blive slået eller truet hermed af deres forældre samt til deres egne erfaringer på disse områder, jf. tabel 3.

TABEL 3

	Ja	Nej	Ved ikke
Kender du nogle børn, der er blevet truet med at blive slået eller lignende Af de voksne, de bor sammen med?	21 %	60 %	19 %
Kender du nogle børn, der er blevet slået eller lignende af de voksne, de bor sammen med?	16 %	66 %	18 %
Har du selv oplevet, at de voksne, du bor sammen med nogensinde har truet med at slå dig eller lignende? (n = 782)	13 %	80 %	7 %
Har du selv oplevet, at de voksne, du bor sammen med nogensinde har slået dig eller lignende? (n = 782)	13 %	81 %	7 %

At blive slået af forældre er ikke en ukendt sag for børn. Godt hver femte barn har kendskab til børn, der trues med at blive slået eller lignende af deres forældre, mens 16 pct. kender børn der udsættes for denne form for hårdhændet opførsel fra forældrenes side. Ligeledes fremgår det, at omtrent hvert ottende barn i undersøgelsen svarer, at de selv har oplevet trusler om at blive slået fra deres forældres side og en tilsvarende andel svarer, at de selv har været udsat for, at deres forældre har slået dem eller lignende. Gruppen af børn, der oplever at have været udsat for trusler om at blive slået, er ikke helt overlappende med den gruppe børn, der svarer, at de er blevet slået af deres forældre. Tilsammen – dvs. de børn, der enten har oplevet at blive slået eller truet hermed – udgør de 18 pct. af børnene. Den andel, der har svaret ja til begge spørgsmål – og dermed både oplever at blive slået og truet hermed – udgør 8 pct. af børnene. Mere end en tredjedel af de børn, der har oplevet at blive slået eller truet

18 Tabel hentet fra Christensen 2004 og vores tal inkluderet:

	Ugentligt	Sjældnere	Aldrig	I alt
<i>Markerer ved at tage hårdt fat i barnet</i>				
SFI 1999 (3 1/2 år)	9 %	53 %	37 %	100 %
SFI 2003 (7 1/2 år)	3 %	37 %	59 %	100%
Brd 2007 (11-12 år)	2 %	39 %	60 %	100 %

hermed, giver udtryk for, at der er tale om en voldsom oplevelse, idet de har oplevet det som værende ret slemt¹⁹.

Dette må siges at være nogle betydelige andele. Det kan diskuteres, hvor bredt 'slået eller lignende dækker'²⁰, men uanset hvad, så er det børnenes oplevelse, at det hører under denne kategori.

Det kan forekomme besynderligt, at en andel på seks-syv pct. af børnene svarer 'ved ikke' til spørgsmålene, der omhandler egne erfaringer med at blive slået af forældrene eller trusler herom. Det kan der være flere forklaringer på. Det kan skyldes børnenes loyalitet over for deres forældre – at børnene udsættes for noget, der hører under denne kategori, men at de ikke har lyst til at fortælle det. En anden forklaring kan være formuleringen af spørgsmålet, altså at børnene er usikre på, hvad 'slået eller lignende' dækker over, og derfor undlader at besvare det.

Vi har spurgt børnene, hvor bange de er for at blive slået hjemme. Spørgsmålet er inspireret af en undersøgelse foretaget af Sveriges Barnombudsmanden²¹, og børnene skulle svare på en skala fra et til ti²². Næsten en fjerdedel (24 pct.) af børnene svarer, at de er bange for at blive slået hjemme, mens 63 pct. ikke oplever at have denne frygt. De resterende 13 pct. placerer sig i en 'hverken/eller'-kategori. Sammenlignet med Sverige nærer de danske børn en større frygt for denne form for hårdhændet adfærd i hjemmet²³. I den svenske undersøgelse svarer 19 pct., at de er bange for at blive slået i hjemmet, mens 75 pct. svarer, at de ikke er bange. 6 pct. placerer sig i en 'hverken/ eller'-kategori. Det forekommer at være nogle meget store andele, der er bange for at blive slået hjemme. Her er det vigtigt at påpege, at vi ikke ved, hvordan børnene har opfattet spørgsmålet, og at det ikke er angivet, hvem det er, børnene er bange for at blive slået af (det kan fx nemt dreje sig om søskende)²⁴.

Der eksisterer kun få undersøgelser herhjemme og i vores nabolande, som indeholder tilsvarende spørgsmål stillet til børn. I en trivselsundersøgelse, blandt 6203 unge i 9. klasse, spørges eleverne om voksnes forskellige reaktionsmåder ved konflikter i hjemmet. Til dette svarer 5 pct., at de har oplevet at blive truet med vold, mens 7 pct. har oplevet at blive slået (Helweg-Larsen & Bøving Larsen 2002).

19 Af de børn, der svarer, at de er blevet slået eller truet hermed, oplyser 16 pct. at det var virkelig slemt, 21 pct. svarer temmelig slemt, 34 pct. lidt slemt og 22 pct. svarer, at det overhovedet ikke var slemt. De resterende 8 pct. svarer 'ved ikke' til spørgsmålet.

20 Til start var spørgsmålet mere specificeret med nævnelse af forskellige former, men i testningen af spørgeskemaet blev spørgsmålsformuleringen fundet for udpenslende, for barsk, og af denne årsag blev formuleringen revideret.

21 Barnombudsmanden rapporterer BR2005:03

22 Denne skala er efterfølgende opdelt i tre kategorier ('bange', 'hverken / eller' og 'ikke bange') på samme vis, som det er gjort i den svenske undersøgelse.

23 Der er signifikant forskel på fordelingen i kategoriseret form. Gennemsnitligt set (hele skalaen) er der dog ikke signifikant forskel.

24 Det kan i øvrigt bemærkes, at på samtlige af disse spørgsmål, der er hentet fra den svenske undersøgelse, giver de danske børn en lavere score end de svenske børn. Om det så skyldes, at de danske børn generelt er mere kritiske i deres vurdering, eller at de er mere bange (eller i de øvrige spørgsmål: mindre tilfredse), vides ikke.

En finsk undersøgelse foretaget i 1988 blandt 9000 15-årige finder, at 72 pct. udsættes for en mild form for vold, fx lussinger, mens 8 pct. udsættes for en meget voldsom form for vold, fx spark og trusler med kniv eller våben (Sariola & Uutela 1992).

4.2.2 Børnenes holdning til brug af fysisk afstraffelse

Børnene har en klar holdning til brug af fysisk afstraffelse: Det er ikke i orden! I interviewet fortæller Sonja og Silke:

Silke: *Man har jo heller ikke ret til at slå børn. Man skal ikke bare slå børn, bare fordi de er mindre end én selv, og fordi man bestemmer.*

Sonja: *Eller bare fordi de ikke er ligeså gamle.*

Denne klare afstandstagen fra at slå børn signaleres også ved, at langt størstedelen af børnene (86 pct.) erklærer sig uenige i udsagnet 'Hvis børn ikke gør som deres forældre siger, så er det i orden at ruske eller slå dem', mens 4 pct. svarer, at de er enige, og de øvrige 10 pct. svarer 'ved ikke'.

4.2.3 Ved børn, at det er forbudt?

Vi har spurgt til børnenes kendskab til regler vedrørende forældres ret til at slå deres børn. Godt fire ud af fem (82 pct.) svarer, at det er ulovligt. Det er samtidig ensbetydende med, at 18 pct. ikke er sikre: 15 pct. svarer 'ved ikke' og 3 pct. svarer, at der ingen regler er, at det må forældrene selv bestemme. Den andel, der svarer 'ved ikke' til dette spørgsmål, svarer også i højere grad end de øvrige børn 'ved ikke' til spørgsmålene om egne erfaringer med at blive slået eller trusler herom, og giver således en generel lidt usikker melding på området.

Kort efter revselsesretten blev afskaffet udgav Børnerådet i samarbejde med Red Barnet bladet 'Nej til bank', og i efteråret 1998 gik Børnerådet sammen med Voldssekretariatet og Børns Vilkår og udgav folderen 'Når jeg får børn, vil jeg aldrig slå dem', som blev sendt til forældre med børn i aldersgruppen nul til ti år. I 2002 til 2003 udgav Børnerådet folderen 'Forældre har ikke ret til at slå deres børn' på flere forskellige fremmedsprog (engelsk, tyrkisk, urdu, arabisk og bosnisk/serbisk / kroatisk), og i 2004 fremlagde Socialministeriet en handlingsplan mod børnemishandling. Der har således været flere oplysningskampagner og tiltag siden revselsesretten blev afskaffet. Ingen af disse oplysende tiltag har været rettet mod børn. At næsten hver femte barn ikke ved, at det er ulovligt for forældre at slå deres børn vidner om, at der fortsat er brug for information og en generel offentlig fokus på dette område.

4.2.4 Rådvilde reaktioner

Vi har bedt børnene om deres bud på, hvad børn skal gøre, hvis de bliver slået af deres forældre. Til dette spørgsmål var der ingen faste svarkategorier, men et skrivefelt til rådhed. Langt de fleste af de børn, der besvarer dette spørgsmål²⁵ foreslår, at man taler med andre om det eller orienterer politiet, jf. tabel 4.

25 Af de 799 børn der i alt har besvaret spørgeskemaet, er der kun 458, der har besvaret dette spørgsmål.

TABEL 4. *Hvad skal man gøre, hvis forældre slår deres børn?*

	Antal
Snakke med andre - primært voksne	172
Ring til politiet	135
Ved ikke	60
Ring til Børnetelefonen	30
Skælde forældrene ud eller snakke med dem	13
Barnet skal gå ind på værelset/beskytte sig selv	10
Øvrige*	38
I alt	458

*Omhandler kategorierne: Kontakte myndighederne/ kommunen (9), løbe hjemmefra (9), ringe til Børnerådet (6), slå igen (4), barnet skal opføre sig ordentligt (4), børn skal fjernes fra hjemmet (4), vil ikke oplyse (2). Tallene angivet i parentes er antal forslag inden for de pågældende kategoriseringer.

Der er en stor andel af 'ved ikke'-svar og andre rådvilde reaktioner, hvilket – i lighed med andelen der ikke havde kendskab til forbuddet mod, at forældre slår deres børn – er med til at understrege behovet for information på dette område.

At det kan være svært for børn at handle på, viser følgende kommentar, der er hentet fra spørgeskemabesvarelserne: *Det ved jeg ikke. Børn har ikke særlig meget magt.* Ikke blot følelsen af mangel på rettigheder, men også loyaliteten over for forældrene synes at spille en rolle, idet en stor del af de børn, der foreslår, at man melder det til politiet, de anfører i tillæg hertil, at de tvivler på, at børn ville gøre dette mod deres forældre.

4.3 Lyttes der til børnene og tør de ytre deres mening?

At forældre lytter til deres børn er – udover at være et element i en ligeværdig relation – også en central del af børnenes bud på, hvad god opdragelse er²⁶. I henhold til FN's børnekonvention er det også væsentligt, at børn kan ytre sig frit, og at der bliver lyttet til dem.

Vi har spurgt børnene, og størstedelen af dem oplever forældrenes indlevelse – i form af om forældrene snakker med dem, lytter og forstår dem – i hvert fald nogle gange, jf. tabel 5 og 6.

TABEL 5. *Synes du, at de voksne i dit hjem bruger tid på at snakke med dig?*

Altid	35 %
Tit	33 %
Nogle gange	26 %
Sjældent	3 %
Aldrig	1 %
Ved ikke	2 %

TABEL 6.

Synes du, at de voksne i dit hjem lytter til dig og forstår dig?

Altid	34 %
Tit	36 %
Nogle gange	23 %
Sjældent	5 %
Aldrig	1 %
Ved ikke	2 %

Én ting er, at børnene oplever, at de voksne i hjemmet anstrenger sig for at forstå og lytte til dem, en anden ting er, om børnene oplever, at der er plads til deres meninger i hjemmet. To tredjedele (66 pct.) af børnene giver udtryk for, at de er tilfredse med deres muligheder for at ytre deres mening i hjemmet, mens 9 pct. er utilfredse²⁷. En anden måde, hvorpå det ses, at børnene føler sig trygge ved at tage ordet, er, at vi har spurgt børnene, om de oplever, at det er retfærdigt eller uretfærdigt, når deres forældre bliver sure eller straffer. Af de børn der til tider føler sig uretfærdigt behandlet i hjemmet, giver størstedelen (81,5 pct.) udtryk for, at de i disse situationer er trygge ved at sige frem og forsvare sig. Samlet set oplever langt størstedelen af børnene at være trygge ved at fremføre deres meninger, og de mener også, at der bliver lyttet til dem.

4.4 Børns medbestemmelse

En ligeværdig og anerkendende relation indebærer ikke blot rum for børnene til at ytre deres meninger, men også muligheden for at få indflydelse. Godt halvdelen (52 pct.) af børnene er tilfredse med deres medbestemmelse i hjemmet, mens 12 pct. er utilfredse. Som ved de øvrige tilfredshedsspørgsmål, ses det også her, at de svenske børn er mere tilfredse²⁸.

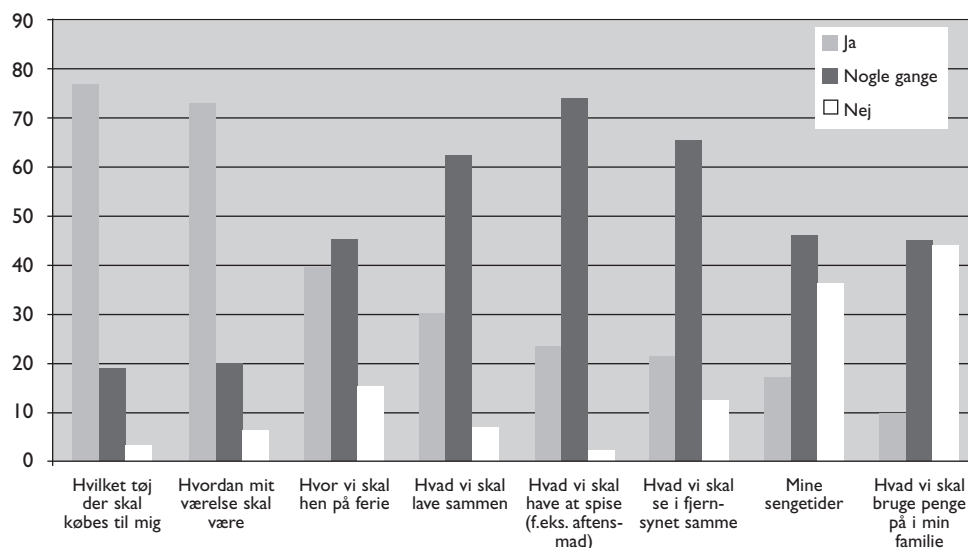
Silke fortæller os i interviewet med hende og en af hendes klassekammerater, at hun oplever at være meget med til at bestemme derhjemme på områder 'hvor det også involverer os – hvor det kan gå ud over os, hvis vi ikke kan lide det'. Det generelle billede af, på hvilke områder børnene bliver taget med på råd, fremgår af figur 3.

27 Den resterende fjerdedel placerer sig i en mellemgruppe, dvs. hverken tilfredse eller utilfredse. Sammenlignet med den tidligere omtalte svenske undersøgelse (Barnombudsmannen Rapporterar BR2005:03) er de danske børn noget mere utilfredse på dette område. 89 pct. af de svenske børn svarer, at de er tilfredse, 8 pct. hverken/eller og kun 3 pct. er utilfredse. Der er signifikant forskel på de danske og svenske besvarelser, når det angår kategoriseringen (opdeling i de tre grupper), men gennemsnitligt set (hele skalaen) er forskellen dog ikke signifikant.

28 72 pct. af de svenske børn svarer, at de er tilfredse, mens 8 pct. er utilfredse. Den øvrige andel placerer sig i en midterkategori (Barnombudsmannen Rapporterar BR 2005:03). Børnene har svaret på en skala fra et til 10, og deles svarene op i de tre nævnte kategorier, findes en signifikant forskel på de danske og de svenske besvarelser, mens en beregning af den gennemsnitlige værdi ikke viser en signifikant forskel.

FIGUR 3. *Hvad synes du, at du er med til at bestemme hjemme?*

Det er børnenes egne ting, som de fleste oplever at have indflydelse på, mens sengetider og familiens forbrug af penge ligger i den anden ende af skalaen, som de områder, der mest sjældent er til diskussion²⁹. At børnene her giver udtryk for, at de ikke i særlig stor udstrækning har indflydelse på, hvad familiens penge skal bruges til, kan forekomme overraskende set i relation til den position, børn ofte tillægges som en helt central aktør i familiens brug af penge – markedet retter ofte henvendelse til familiens børn ud fra den tese, at børnene i høj grad har bestemmelse over familiens økonomi. Det er dog væsentligt at påpege flere ting i denne sammenhæng. For det første er det vigtigt at være opmærksom på, at denne undersøgelse viser børnenes oplevelse. Der kan være forskel på denne oplevelse, og om børnene indgår i forældrenes overvejelser om familiens brug af penge, da denne indflydelse ikke nødvendigvis siges eksplicit. For det andet kan man overveje, om børnene har forstået spørgsmålet som medbestemmelse eller selvbestemmelse. Der er grader af indflydelse, og at være med til at bestemme er ikke det samme som at kunne nedlægge veto. Uanset disse forbehold giver det stadig et billede af, at børn er underordnet i spørgsmålet om familiens økonomi sammenlignet med de øvrige områder, der er spurgt til i denne undersøgelse – det er i hvert fald børnenes egen oplevelse.

29 I en undersøgelse foretaget af den svenske Barnombudsmanden i foråret 2005 spørges til børns indflydelse i familien på forskellige områder, herunder bl.a. børnenes indflydelse på tøj køb, familiens ferie, valg af middag og hvad familien skal lave i fritiden. De svenske børns oplevelse af indflydelse på de forskellige områder varierer noget fra svarene i denne undersøgelse, men områderne optræder i nogenlunde samme rangorden. De svenske besvarelser (det skal bemærkes, at der i vores undersøgelse er en 'nogle gange' kategori med): Hvilket tøj der skal købes (to tredjedele), hvad vi skal lave i ferien (60 pct.), valg af middag/ aftensmad (knap 60 pct.) og hvad familien skal lave sammen i fritiden (mere end halvdelen) (Barnombudsmannens Årsrapport 2006).

Børnenes oplevelse af medbestemmelse er knyttet til børnenes forståelse af dialogen mellem dem og deres forældre. De børn, der mener at have indflydelse i hjemmet³⁰, er også de børn, der i høj grad oplever, at forældrene snakker med dem og lytter og forstår dem.

4.5 Forældrenes ansvar

Børn er ikke små voksne, men børn. Af FN's børnekonvention fremgår det, at børn har ret til at blive hørt og have indflydelse, men de skal ikke påtage sig ansvaret (FN's børnekonvention artikel 12 og 13).

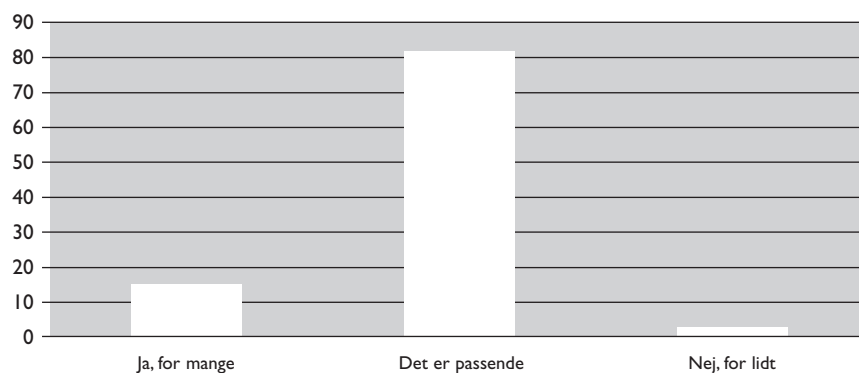
Vi har spurgt børnene til deres oplevelse af det ansvar, som deres forældre tildeler dem. 60 pct. af børnene svarer, at det er passende, mens knap en fjerdedel (24 pct.) godt kunne ønske sig mere. En mindre gruppe på 7 pct. synes, at de har for meget ansvar³¹. Både gruppen af børn, der ønsker sig mere ansvar, og dem der ønsker mindre ansvar, svarer typisk, at det omhandler at færdes alene uden for hjemmet, at være alene hjemme og madlavning.

Det er i højere grad piger, der synes, at ansvaret, der tildeles dem, er passende, og drenge der gerne vil have mere.

Vi har også spurgt børnene til deres oplevelse af forældrenes regel- eller grænsesætning.

FIGUR 4.

Synes du, at de voksne i dit hjem laver mange regler eller sætter mange grænser for dig?

Mere end fire ud af fem af børnene er tilfredse med niveauet af regler og grænser fra forældrenes side, hvilket kan tolkes som, at børnene accepterer og værdsætter, at der sættes grænser. Samme billede ses ved, at 81 pct. af børnene svarer, at de er enige i udsagnet, at det er vigtigt, at forældre sætter grænser for deres børn³². Det kan være et udtryk for, at børnene føler sig trygge ved at forældrene sætter rammer, at børnene får lov til at være børn, mens

30 Dette gælder dog ikke områderne sengetider, eget værelse og hvad familien skal bruge penge på.

31 De resterende 9 pct. har svaret 'ved ikke' til dette spørgsmål.

32 Sammenlignet med de øvrige udsagn, som vi har bedt børnene tage stilling til, er dette den klart højeste andel af enighed. De øvrige besvarelser på dette spørgsmål fordeler sig sådan, at 4 pct. erklærer sig uenige og 14 pct. svarer 'ved ikke'.

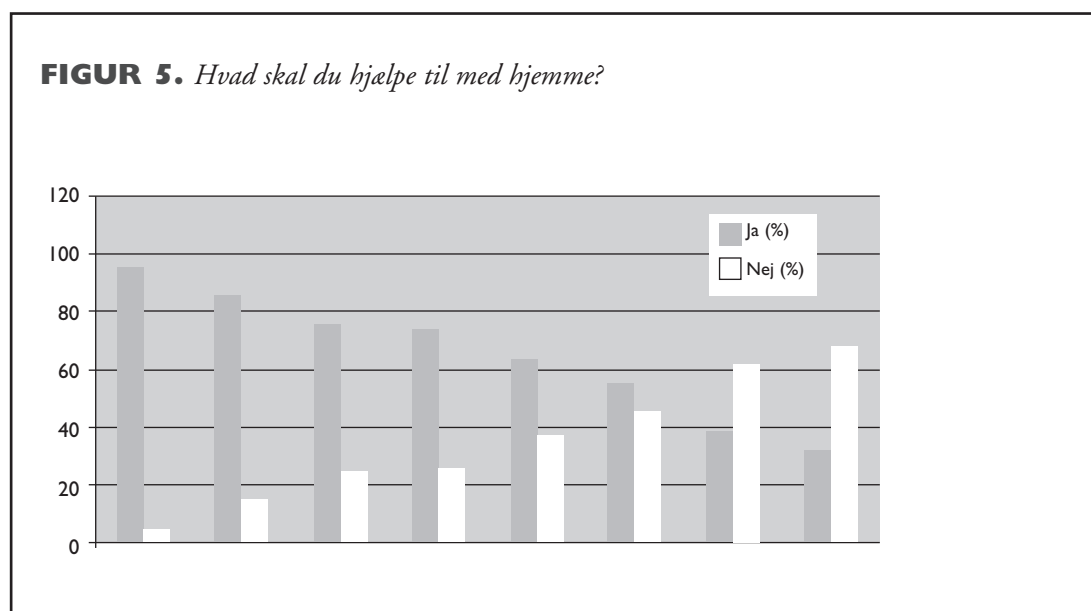

de voksne tager ansvaret³³. Begrebet 'grænser' er ikke et entydigt begreb, og kan fx forstås i betydningen regler, samfundsnormer, det at sige nej, handle om personlig integritet mv. Vi har ikke i alle tilfælde børnenes uddybende kommentarer til, i hvilken betydning de har forstået begrebet. Enkelte steder fremgår det dog, at grænser bruges i betydningen samfundsnormer (fx at man ikke må mobbe, tale grimt til andre folk og at man skal spørge, før end man tager noget). Der er i dette afsnit kun berørt enkelte aspekter omkring grænsesætning, og som Louise kommenterer i interviewet '*Der skal ikke kun være grænser. Der skal også være ting, de (børn) godt må*'.

Især piger finder, at niveauet af grænser og regler er passende, mens det i et større omfang er drenge, der synes, at restriktionerne er for strenge.

4.6 Børns medhjælp

Vi har spurgt børnene, om de deltager i hjemmets forpligtelser.

Langt den overvejende del af børnene oplever, at de hjælper til hjemme, jf. figur 5. Andelen af børn, der har svaret nej til samtlige af disse spørgsmål om medhjælp i hjemmet, udgør kun en halv pct. Det kan bemærkes, at børnene er blevet adspurgt, om de hjælper til hjemme, og ikke hvor hyppigt de gør det, hvilket kan være med til at forklare den store andel af medindsats i hjemmet, som børn oplever, at de yder. Børnenes deltagelse i pligterne i hjemmet angår i stor udtrækning oprydning på deres værelse samt opgaver i forbindelse med familiens måltider.

Børns medhjælp i hjemmet kan ses i en kontekst af forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet – begge forældre er i dag typisk på arbejdsmarkedet³⁴, hvilket ikke blot indebærer en anden rollefordeling mellem forældrene, men også en uddelegering af opgaver til alle famili-

33 Det fremgår også af Børnerådets tidligere panelrapport 'Teenagere og alkohol', at børnene ønsker forældrenes vejledning og regulering.

34 Dette gælder også i denne undersøgelse, hvor 82 pct. af eleverne svarer, at deres forældre har et arbejde, 14 pct. svarer, at det er forskelligt (nogle har, andre har ikke), 3 pct. oplyser, at ingen af forældrene har arbejde. 1 pct. svarer ved ikke.

ens medlemmer, inklusiv børnene (Schultz Jørgensen 1999). At børnenes hjælp – ud over børnenes egne ting - især omhandler opgaver i forbindelse med familiens måltider, kan tænkes, at skyldes den korte tid mellem de udearbejdendes forældres hjemkomst fra arbejde, og til at maden skal stå på bordet³⁵. En anden forklaring kan være, at der i store dele af befolkningen lægges meget vægt på måltidet som det fælles omdrejningspunkt for familien.

Rollefordelingen har måske nok ændret sig, men der ses i vores undersøgelse en sammenhæng ved, at det typisk er pigerne, der oplever at hjælpe til hjemme. Dette gælder både opvask, oprydning på værelse, hænge vasketøj op, dække bord, gøre rent og kategorien 'andet'.

Vi har spurgt børnene om årsagen til deres medhjælp, og 38 pct. af børnene signalerer medansvar ved at oplyse, at de hovedsageligt hjælper til hjemme, fordi de gerne vil. Dog svarer en næsten tilsvarende andel (34 pct.), at de gør det, fordi de skal. Lomme penge-metoden er heller ikke ukendt, idet hver femte (20 pct.) svarer: 'de fleste gange fordi jeg får penge for det'. Mindre end én pct. oplyser, at de ikke hjælper til i hjemmet³⁶.

Hovedparten af børnene synes dog at acceptere, at de deltager i hjemmets praktiske opgaver – om det så er af egen fri vilje, på grund af forældrenes krav eller af økonomiske årsager – idet 41 pct. giver udtryk for, at de er tilfredse med deres medhjælpen i hjemmet og kun 16 pct. er utilfredse³⁷. Sammenlignet med Sverige er de danske børn også på dette område lidt mere utilfredse³⁸.

---

35 Der ses dog ingen statistisk signifikant sammenhæng mellem børnenes oplevelse af medhjælp i hjemmet, og hvorvidt deres forældre har et arbejde eller ej.

36 7 pct. svarer 'ved ikke'.

37 43 pct. placerer sig i en hverken tilfreds eller utilfreds kategori.

38 I den svenske undersøgelse svarer 59 pct., at de er tilfredse med deres medhjælp i hjemmet, 31 pct. er hverken tilfredse eller utilfredse og blot 9 pct. er utilfredse. Igen her er der signifikant forskel på fordelingen i de tre kategorier, mens det samlede gennemsnit ikke er signifikant forskelligt.

5. Børn der oplever afstraffelse – et samlet billede

Der er foretaget en undersøgelse af sammenhænge mellem de forskellige emner belyst i rapporten og følgende grupper af børn:

- I De børn, der enten oplever at blive slået af deres forældre eller som forholdsvis ofte (mere end én gang om måneden) oplever, at forældrene tager hårdt fat i dem (n = 146) (fysisk afstraffelse)
- II De børn der oplever trusler om at blive slået af deres forældre (n = 93) (psykisk afstraffelse)

Gruppe I adskiller sig fra de øvrige børn ved følgende karakteristika:

- i mindre grad at opleve forældrenes indlevelse³⁹
- at være mindre tilfredse med betingelserne i hjemmet⁴⁰
- der er flere blandt denne gruppe, der oplever, at det ansvar, der tildeles dem, ikke er passende (både for meget og for lidt)
- der er flere, som har oplevelsen af at have for mange regler eller grænser
- i større omfang at svare nej til om de får ros fra deres forældre⁴¹
- opleve oftere, at deres forældre er sure eller straffende⁴²
- der er en større andel blandt denne gruppe, som oplyser at have kendskab til nogen, der bliver slået af deres forældre eller truet hermed
- placerer sig typisk ikke i midterkategorien, men yderkategorierne på skala-spørgsmålet "hvor bange er du for at blive slået hjemme".

Gruppe II adskiller sig fra de øvrige børn ved følgende karakteristika:

- i mindre grad at opleve forældrenes indlevelse
- er mindre tilfredse med betingelserne i hjemmet
- i et større omfang dem, der oplever, at det ansvar, der tildeles dem, ikke er passende (både for meget og for lidt)
- en større andel af disse, som oplever, at der laves for mange regler eller sættes for mange grænser

---

39 Spørgsmålene: bruger dine forældre tid på at snakke med dig og synes du, at de lytter og forstå dig.

40 Tilfredshed i relation til medhjælp i hjemmet, mulighed for at sige sin mening og mulighed for medbestemmelse.

41 Gælder kun spørgsmålene om forældrene fortæller, at de er stolte, fortæller at de synes at barnet er dygtigt og om forældrene er søde og smiler.

42 Gælder både meget skældud, sure og tavse forældre, forbud mod ting de ellers gerne ville, sendt ind på værelset, sendt i seng, flere pligter, alvorlig samtale hvor barnet skal kigge den voksne i øjnene, bliver gjort til grin, trukket i lommepege og stuearrest.

- svarer i større omfang nej til om de får ros fra deres forældre⁴³
- oplever oftere at deres forældre er sure eller straffende⁴⁴
- der er en større andel af denne gruppe, som har kendskab til nogen, der bliver slået af deres forældre eller truet hermed
- placerer sig typisk ikke i midterkategorien, men yderkategorierne på skala-spørgsmålet "hvor bange er du for at blive slået hjemme".
- der er en større andel af denne gruppe, som selv oplever at blive slået.

Det ses, at der er mange og ens sammenhænge mellem de to grupper og øvrige spørgsmål i denne undersøgelse. Disse sammenhænge indikerer, at der typisk ikke er tale om en tilfældighed, men viser et mere generelt billede af en barndom, der kan forbedres.

I andre undersøgelser af vold i hjemmet er der påvist forskelle med hensyn til køn, familietype og forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet (se fx Sariola & Uutela 1992 og Helweg-Larsen & Bøving Larsen 2002). Disse sammenhænge er også testet i denne undersøgelse⁴⁵. Ved gruppe I findes der kun sammenhæng til køn – det er oftere drenge, som oplever denne fysiske form for afstraffelse. Ved gruppe II ses en sammenhæng med hvilke forældre børnene bor hos. Kontakten til begge forældre forekommer her af betydning, da der er flere af de børn, der bor sammen med højst én af deres forældre (og eventuelle kærestere), som oplever at blive slået eller truet hermed end de børn, som bor sammen med begge forældre (hele tiden eller skiftevis)⁴⁶. Der ses ingen øvrige signifikante sammenhænge.

43 Gælder spørgsmålene fortæller dine forældre, at de er stolte af dig, fortæller at du er dygtig, roser dig for det du har gjort, forældrene er søde og smiler og får du knus eller lignende.

44 Gælder både at forældrene tager hårdt fat i barnet, at barnet får at vide, at det ikke dur til noget, meget skældud, sure og tavse forældre, forbud mod ting de ellers gerne ville, sendt ind på værelset, sendt i seng, flere pligter, alvorlig samtale hvor barnet skal kigge den voksne i øjnene, bliver gjort til grin, trukket i lommepege og stuearrest.

45 Der er testet for sammenhænge med køn, forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilke forældre børnene bor sammen med, om børnene har søskende eller ej og om børnene bor sammen med søskende eller ej.

46 Det er valgt, at undersøge disse sammenhænge ud fra opdelingen 'bor sammen med begge forældre (hele tiden eller skiftevis)' og 'øvrige' (dvs. bor sammen med højst en forælder og evt. stedforældre/ forældres kærestere). Denne opdeling er valgt ud fra indledende test, hvor alle familietyper indgår samt på grund af overvejelser omkring, at bibeholdelsen af en mere specificeret opdeling ville være at udtale sig på baggrund af meget små grupper.

6. Afrunding

Børnene kommer med et vigtigt budskab til de voksne – børn ønsker forståelse og en respektfuld behandling fra forældrenes side. Krænkende behandling virker ikke og opleves som meget ubehageligt. Børnene er ikke primært fokuseret på sig selv, men er socialt orienteret; de vægter de sociale opdragelsesværdier højt. Børnene bliver opdraget til at være ansvarsbevidste, og de fleste børn har indflydelse på deres liv og dagligdag og er trygge ved deres forældres opdragelse og den magt (i positiv forstand), de udøver. Børn skal kunne stole på, at når deres egen dømmekraft ikke slår til, gælder forældrenes vurderinger og de skal helst have gode erfaringer med det.

På trods af at de fleste børns opdragelse er præget af anerkendelse, tryghed og inddragelse, associerer børnene selv begrebet opdragelse med skældud, restriktioner og sanktioner. Skældud ses også at være en meget almindelig opdragelsespraksis.

Der er grupper af børn, som oplever at blive slået eller behandlet ydmygende. Undersøgelsen viser, at disse børn også er udsatte på andre områder. Hvert femte barn har ikke kendskab til deres rettigheder. Disse fund vidner om, at der fortsat er behov for udbrede kendskabet til børns rettigheder. De voksne skal have gode betingelser for at høre og forstå børnenes signaler, så de kan reagere hensigtsmæssigt og velovervejet. Det er fortsat en opgave for samfundet at sætte børns ret til god barndom - uden vold - på dagsordenen.

Anvendt litteratur

Abolfotouh, M. et al. (2007): *Corporal punishment: Mother's disciplinary behavior and child's psychological profile in Alexandria*

Barnombudsmannen rapporterar BR2005:03 *Hur kul är det, på en skala? –Resultat från undersökningen 'Rätten att komma till tals'*.

Barnombudsmannens Årsrapport 2006.

Christensen, E. (2004): *7 års børneliv*. Socialforskningsinstituttet.

Dencik, L. (1999): *Fremtidens børn – om postmodernisering og socialisering*, s. 19-44 i *Børn og familie i det postmoderne samfund* (Red. Dencik & Schultz Jørgensen).

Helweg-Larsen & Bøving Larsen (2002): *Unge trivsel år 2002*. Statens Institut for Folkesundhed.

Hestbæk, A-D. (1999): *Forældreskab i det moderne samfund*, s. 159-177 i *Børn og familie i det postmoderne samfund* (Red. Dencik & Schultz Jørgensen).

May-Chahal & Cawson (2004): *Measuring child maltreatment in the United Kingdom: A study of the prevalence of child abuse and neglect*, s. 969-984 i *Child Abuse & Neglect*, no. 29 (2005)

Leth, I & Dichmann Wolff, L. (2006): "Vold mod børn - også et psykologisk anliggende", side 12-17 i *Psykolog Nyt*, Årg. 60, nr. 16 (2006).

Mills et al. (2002): 'Child and parent perceptions of hurtful messages' s. 731-754 i *Journal of Social and Personal Relationships*, vol. 19(6). Sage Publications.

Qvortrup, J. (1999): *Barndom og samfund*, s. 45-78 i *Børn og familie i det postmoderne samfund* (Red. Dencik & Schultz Jørgensen).

Sariola, H. & Uutela, A. (1992): *The prevalence and context of family violence against children in Finland*, s. 823-832 i *Child Abuse and Neglect*, vol. 16 1992

Schultz Jørgensen, P. (1999): *Familieliv i børnefamilien*, s. 108-131 i *Børn og familie i det postmoderne samfund* (Red. Dencik & Schultz Jørgensen).

Sigsgaard, E. (2002): *Skældud*. Hans Reitzels forlag.

Metode-appendiks

Den kvantitative del af undersøgelsen

Børnerådet har ved hjælp af skiftende Børne- og Ungepaneler foretaget kvantitative undersøgelser med børn som respondenter siden 1998. Det nuværende panel blev oprettet i sommeren 2006 og består aktuelt af ca. 1100 børn fra 54 5. klasser. Børnerådet følger dette panel til og med 7. klasse. Danmarks Pædagogiske Universitet udtrækker panelklasserne ved simpel randomiseret stikprøve. Panelet udgør et repræsentativt udsnit af børn i 5. klasse.

Panelet besvarer Internetbaserede spørgeskemaer tre til fire gange årligt, og bidrager herigennem til at give Børnerådet børnenes perspektiv på forskellige emner. I marts og april måned 2007 besvarede panelet spørgsmål om opdragelse, og denne rapport er baseret på resultaterne heraf. Børnene benytter sig af et brugernavn og kodeord, hvorigennem kun én besvarelse er mulig. Det er ikke muligt at identificere de enkelte elever, og deres besvarelser er fuldstændigt anonyme.

Spørgeskemaets kvalitet og relevans er sikret via indledende fokusgruppeinterview med 8 elever fra 5. klasse fra 2 skoler og en efterfølgende pilottestning.

Data- og tabeloplysninger kan fås ved henvendelse til Børnerådets sekretariat.

Da spørgeskemaet indeholder følsomme spørgsmål, som kunne tænkes at medføre en reaktion fra nogle af eleverne, sendte vi to følgebrev – et til panelklassernes lærere og et som vi bad lærerne om at viderebringe til skolens sundhedsplejersker, medarbejdere i klubben mv. – for at bede disse være opmærksomme på eventuelle reaktioner. Endvidere blev telefonnummeret til Børns Vilkårs Børnetelefon oplyst på spørgeskemaet.

Statistiske test

Panelets spørgeskemabesvarelser er bearbejdet statistisk. Sammenhænge er testet ved hjælp af χ^2 eller g-test og kun signifikante sammenhænge ($p < 0,05$) indgår i rapporten.

Bortfald og repræsentativitet

799 har besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 73 pct. I forhold til undersøgelsens repræsentativitet er svarprocenten på grænsen, men set i relation til emnets følsomhed kan dette betragtes som en tilfredsstillende svarprocent.

I en undersøgelse af om bortfaldet er skævt, har det kun været muligt at tjekke dette med hensyn til køn, da der for det første ikke indgår mange baggrundsoplysninger i denne undersøgelse, og for det andet da de øvrige spørgsmål fx spørgsmål om familietype er opdelt anderledes end Danmarks Statistik. Der viser sig ingen signifikant forskel på kønsfordelingen i vores undersøgelse og i populationen.

Ikke alle af de 799 respondenter har besvaret samtlige spørgsmål i spørgeskemaet. Spørgsmål, der skulle besvares ved skrivefelter, har det største bortfald (op til ca. 40 pct.), men ellers forekommer svarprocenten på de enkelte spørgsmål at være høj (største bortfald i omegnen af 6 pct.). Det kan oplyses, at de mere følsomme spørgsmål, fx vedrørende egne erfaringer med at blive slået eller truet hermed, er besvaret af henholdsvis 781 og 782 respondenter, hvilket svarer til 98 pct.

Kvalitativ undersøgelse

Den kvantitative undersøgelse er suppleret med en kvalitativ del i form af interview med syv elever fra 5. klasse fra to forskellige skoler. Eleverne blev udvalgt af klassernes lærere. Et interview blev foretaget som et enkeltmandsinterview og de øvrige elever blev interviewet i fokusgrupper (tre interview med to elever i hver). Interviewene varede fra en halv til en hel time og var alle semi-strukturerede.

Interviewene fokuserede på elevernes forståelse af og holdninger til opdragelse. Der blev også spurgt til elevernes egne erfaringer i relation til en positiv form for opdragelse. Eleverne blev ikke spurgt til egne erfaringer med hensyn til afstraffelse og lignende.

Eleverne er anonymiserede og indgår i rapporten under fiktive navne – Peter, Yasmin, Leyla, Camilla, Louise, Silke og Sonja.

Tidligere Børne- og Ungepaneler

Børnerådet har siden 1998 haft tilknyttet skiftende paneler af børn eller unge.

Fra 1998 til 2000 bestod panelet af en række klasser, som vi fulgte fra de gik i 5. klasse til de gik ud af 6. klasse.

Fra 2000 til 2003 bestod panelet af klasser, som vi fulgte, mens de gik i 5., 6. og 7. klasse.

Fra 2003 til 2006 fulgte vi klasser, mens de gik i 7., 8. og 9. klasse.

Panelrapporterne kan bestilles eller downloades fra Børnerådets hjemmeside www.brd.dk